EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

12. veebruar 2009 *

Kohtuasjas C-93/08,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (Läti) 14. veebruari 2008. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. veebruaril 2008, menetluses

Schenker SIA

versus

Valsts ieņēmumu dienests,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, P. Kūris ja C. Toader (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: läti.

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 4. detsembri 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Schenker SIA, esindaja: nõukogu liige A. Tauriņš, keda abistas *advokāte* I. Faksa,

– Valsts ieņēmumu dienests, esindaja: Dz. Jakāns, keda abistas E. Krimela,

– Läti valitsus, esindajad: E. Balode-Buraka, E. Eihmane ja K. Drēviņa,

– Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,

– Kreeka valitsus, esindajad: O. Patsopoulou ja Z. Chatzipavlou,

– Soome valitsus, esindaja: J. Heliskoski,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: E. Kalniņš ja S. Schønberg,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 22. juuli 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1383/2003 teatavate intellektuaalomandi õiguste rikkumises kahtlustatavate kaupade suhtes võetava tollimeetme ja kõnealuseid õigusi rikkuvaks tunnistatud kaupade suhtes võetavate meetmete kohta (ELT L 196, lk 7; ELT eriväljaanne 02/13, lk 469) artiklit 11.

2 See taotlus esitati kohtumenetluses, mille poolteks on äriühing Schenker SIA (edaspidi „Schenker") ja Valsts ieņēmumu dienests (riigi maksuamet), seoses nimetatud

äriühingule pärast intellektuaalomandi õiguse rikkumises kahtlustatavate kaupade hävitamist määratud trahviga.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

3 Määrusega nr 1383/2003 tunnistati kehtetuks ja asendati nõukogu 22. detsembri 1994. aasta määrus (EÜ) nr 3295/94 võltsitud ja piraatkaupade vabasse ringlusse lubamist, eksporti, reeksporti või peatamisprotseduuri algatamist keelustavate meetmete sätestamise kohta (EÜT L 341, lk 8; ELT eriväljaanne 02/05, lk 318).

4 Määruse nr 1383/2003 põhjendused 3, 5, 9 ja 10 on sõnastatud järgmiselt:

„(3) Juhul kui võltsitud ja piraatkaup ning intellektuaalomandi õigust üldiselt rikkuv kaup pärineb või tuuakse kolmandatest riikidest, peaks olema keelatud selle sissevedu ühenduse tolliterritooriumile […] ning tuleks sisse seada menetlus, mis võimaldab tollil kõnealust keeldu võimalikult tõhusalt rakendada.

[…]

(5) Ajavahemiku jooksul, mis on vajalik selleks, et teha kindlaks, kas kahtlusalune kaup on tõepoolest võltsitud või piraatkaup või teatavaid intellektuaalomandi õigusi rikkuv kaup, peaks tolli sekkumine hõlmama vabasse ringlusse lubamise, eksportimise ja reeksportimise peatamist või […] kauba kinnipidamist.

[…]

(9) Lihtsustamaks määruse kohaldamist ühtviisi tolli ja õigusevaldajate jaoks, tuleks sätestada paindlikum menetlus, mis lubab teatavat intellektuaalomandi õigust rikkuvat kaupa hävitada ilma kohustuseta algatada menetlus, et kindlaks määrata, kas intellektuaalomandi õigust on rikutud siseriikliku õiguse alusel.

(10) On vaja sätestada meetmed, mida kohaldatakse võltsitud, piraat- või teatavaid intellektuaalomandi õigusi üldiselt rikkuvate kaupadena tuvastatud kaupade suhtes. Kõnealuste meetmetega ei peaks üksnes jätma selliste kaupadega kauplemise eest vastutavad isikud ilma tehingust tulenevast majanduskasust ning neid karistama, vaid need peaksid ka tõhusalt hoiatama samalaadsete tehingute eest tulevikus." [„õigusevaldaja" asemel on edaspidi kasutatud sobivamat vastet „õiguse omanik"]

5 Määruse nr 1383/2003 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis i on sätestatud:

„Käesoleva määruse kohaldamisel on […]:

a) võltsitud kaup:

i) kaubad, kaasa arvatud pakendid, mis on ilma loata varustatud kaubamärgiga, mis on identne sama liiki kaupade õiguskaitse saanud kaubamärgiga või mida ei saa tema oluliste tunnuste poolest sellisest kaubamärgist eristada ja millega seetõttu rikutakse kõnealuse kaubamärgiomaniku õigusi […] ühenduse õiguse või […] liikmesriigi õigusaktide kohaselt […].”

6 Kõnealuse määruse artikli 10 esimeses lõigus on ette nähtud:

„Otsustades, kas intellektuaalomandi õigust on rikutud siseriikliku õiguse alusel, kohaldatakse selles liikmesriigis kehtivaid õigusakte, mille territooriumil kaup on asetatud ühte artikli 1 lõikes 1 osutatud olukorda.”

7 Selle määruse artikli 11 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui toll on peatanud sellise kauba vabasse ringlusse laskmise või selle kinni pidanud, mille puhul kahtlustatakse intellektuaalomandi õiguse rikkumist […], võivad liikmesriigid siseriiklike õigusaktide kohaselt ette näha õiguse omanikuga kokkuleppel kasutatava lihtsustatud menetluse, mis võimaldab tollil loovutada kõnesolev kaup tollikontrolli all hävitamiseks, ilma et oleks vaja kindlaks määrata, kas intellektuaalomandi õigust on rikutud siseriikliku õiguse alusel. Selleks kohaldavad liikmesriigid kooskõlas siseriiklike õigusaktidega järgmisi tingimusi:

– Õiguse omanik teatab tollile kirjalikult kümne tööpäeva jooksul […] pärast artiklis 9 sätestatud teatise kättesaamist, et menetlusega hõlmatud kaubaga rikutakse artikli 2 lõikes 1 osutatud intellektuaalomandi õigust, ja esitab tollile kauba deklarandi, valdaja või omanikuga sõlmitud kirjaliku kokkuleppe loovutada kaup hävitamiseks. […] Kõnealust tähtaega võib pikendada veel kümne tööpäeva võrra, kui asjaolud seda nõuavad,

– kui siseriiklikes õigusaktides ei ole sätestatud teisiti, toimub hävitamine õiguse omaniku kulul ja vastutusel ning enne seda võetakse süstemaatiliselt kaubaproove, mis jäävad tolli hoiule sellistes tingimustes, et neid võib kasutada tõendusmaterjalina selle liikmesriigi kohtumenetluses, kus neid võidakse vajada."

8 Määruse nr 1383/2003 artiklis 18 on ette nähtud:

„Iga liikmesriik kehtestab käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistused. Kõnealused karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.”

Siseriiklikud õigusnormid

9 Läti haldusõigusrikkumiste seadustiku (Administratīvo pārkāpumu kodekss) artikli 201.12 teises lõigus on sätestatud:

„Tolliprotseduuri kohaldamise eest võltsitud või piraatkaubale või sellise kauba ajutise hoidmise eest määratakse füüsilisele isikule rahatrahv vahemikus 50–250 latti ja juriidilisele isikule 500–5000 latti koos sellise kauba konfiskeerimisega.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

10 Tollimaakler Schenker lubas lepingu alusel, enda nimel ja kaupade adressaadi Rovens SIA (edaspidi „Rovens”) arvel, vabasse ringlusse kaubamärgiga „Nokia” tähistatud tooted.

11 Kui Rīgas muitas iestāde (Riia tolliamet) imporditud kaupa 16. veebruaril 2005 kontrollis, kahtlustas ta, et tegu on võltsitud kaubaga.

12 Toll pidas need tooted määruse nr 1383/2003 alusel kinni ja võttis kaubaproovi, mille saatis hinnangu saamiseks Nokia Corp-i, kaubamärgi „Nokia" omaniku esindajale. Toll teavitas sellest toimingust ka Rovensit.

13 Nokia Corp. teatas 1. märtsil 2005 tollile, et ta peab läbirääkimisi Rovensiga võimaluse osas kohaldada lihtsustatud menetlust kinnipeetud kauba hävitamiseks, ja taotles, et kõnealust kaupa peetaks kinni veel 10 tööpäeva.

14 3. märtsil 2005 teatas Nokia Corp. tollile, et kaubaproov kinnitab seda, et kõnealused tooted on võltsitud. 4. märtsil 2005 sõlmisid Nokia Corp. ja Rovens kokkuleppe, et kõnealused kaubad hävitatakse Rovensi kulul, ning edastasid selle 11. märtsil 2005 tollile.

15 1. aprillil 2005 koostas toll väärteoprotokolli, milles tuvastati, et Schenker kui deklarant on rikkunud määruse nr 1383/2003 artikleid 9 ja 16. Tuginedes Nokia Corp-i poolt

3. märtsil 2005 saadetud hinnangule, tuvastas toll, et Schenker pani toime „väärteo" haldusõigusrikkumiste seadustiku artikli 201.12 teise lõigu tähenduses ja määrasid talle 500 LVL (Läti lati) suuruse rahatrahvi.

16 Schenker esitas selle otsuse peale vaide Valsts ieņēmumu dienests direktorile, kuid tulemusteta. Seejärel esitas ta kaebuse eespool viidatud otsuse tühistamiseks Administratīvā rajona tiesa'sse (esimese astme halduskohus), väites et määruse nr 1383/2003 artikkel 11 näeb tegelikult ette võimaluse jätta tuvastamata see, et kaup on võltsitud. See kaebus jäeti rahuldamata.

17 Apgabaltiesa (piirkondlik kohus), kellele esitati apellatsioonkaebus, leidis, et kõnealust artiklit 11 ei saa kohaldada, kuna kokkulepe toodete hävitamiseks sõlmiti alles pärast seda, kui toll viis läbi intellektuaalomandi õiguse rikkumise kontrolli.

18 Schenker esitas kassatsioonkaebuse Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments'ile, kes otsustas kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse nr 1383/2003 artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et kui intellektuaalomandi õiguse omanik (õiguse omanik) sõlmib deklarandi või kauba omanikuga kokkuleppe loovutada kaup selle hävitamiseks või alustab läbirääkimisi seoses võimalusega, et kaup loovutatakse selle hävitamiseks, ja kui selle menetluse raames saavad tolliasutused andmeid, et kaup on võltsitud, siis on välistatud võimalus määrata kauba deklarandile või omanikule karistus vastavalt siseriiklikele õigusnormidele?"

Eelotsuse küsimus

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas juhul, kui intellektuaalomandi õiguse omaniku ja importija kokkuleppel on algatatud määruse nr 1383/2003 artiklis 11 ette nähtud lihtsustatud menetlus, puudub pädeval siseriiklikul ametiasutusel õigus määrata sellise kauba ühenduse tolliterritooriumile importinud isikutele haldustrahv „karistusena" selle määruse artikli 18 tähenduses.

Euroopa Kohtule esitatud märkused

20 Schenker leiab, et määruse nr 1383/2003 kohaselt ei ole tollil õigust määrata karistust, kui intellektuaalomandi õiguse omaniku ja importija vahel on algatatud lihtsustatud menetlus, kuna esiteks on asjaomaste kaupade hävitamine iseenesest juba karistus ja teiseks ei ole tollil lubatud sekkuda eraettevõtjate vahelise konflikti lahendamisse, mille suhtes kohaldatakse tsiviilõigust ja tsiviilkohtumenetlust. Lisaks ei saa halduskaristust trahvi näol määrata importija või tootja asemel Schenkerile kui tollimaaklerile.

21 Liiatigi tugines toll põhikohtuasjas vaidlusaluse trahvi määramisel üksnes kaubamärgiomaniku ühepoolsele avaldusele. Schenker, keda selles osas toetab Euroopa Ühenduste Komisjon, seab kahtluse alla selle, kas nimetatud avaldusel on piisav tõenduslik jõud, et saaks tuvastada, et „intellektuaalomandi õigust on rikutud" määruse nr 1383/2003 tähenduses.

22 Valsts ieņēmumu dienests, Läti, Tšehhi, Kreeka ja Soome valitsus ning komisjon leiavad, et määruse nr 1383/2003 artikli 11 mõttes „lihtsustatud menetluse" kohaldamine ei välista pädeva asutuse võimalust määrata „karistusi" selle määruse artikli 18 mõttes, nagu tuleneb ka kõnealuse määruse põhjendusest 10, kuna liikmesriigid on intellektuaalomandi õiguse rikkumiste korral kohustatud määrama tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused.

Euroopa Kohtu vastus

23 Seoses sellega, kas pädevad asutused võivad määrata „karistuse" määruse nr 1383/2003 artikli 18 tähenduses, kui asjaomased ettevõtjad on algatanud „lihtsustatud menetluse" selle määruse artikli 11 tähenduses, tuleb märkida, et nagu nähtub nimetatud määruse põhjendusest 9, kehtestati lihtsustatud menetlus selleks, et lihtsustada määruse nr 1383/2003 kohaldamist ühtviisi nii tolli kui ka intellektuaalomandi õiguse omanike jaoks.

24 Nimelt on määruse nr 1383/2003 artikli 9 lõikes 1 ette nähtud, et kui pädev tolliasutus veendub pärast seda, kui õiguse omaniku taotlus tolli sekkumiseks on rahuldatud, et asjaomaste kaupade puhul kahtlustatakse intellektuaalomandi õiguse rikkumist, peatab tolliasutus nende kaupade ringlusse laskmise või peab need kaubad kinni, et oleks võimalik intellektuaalomandi õiguse rikkumine tuvastada.

25 Kuid esiteks, kui seda menetlust ei ole ettenähtud tähtajaks lõpetatud, siis võidakse teatavaid intellektuaalomandi õigusi rikkuvad kaubad lubada ühenduse tolliterritoo-

riumile, ja teiseks, kui kaubamärgiomanik esitab tolli sekkumise taotluse, siis peab ta sellele määruse nr 1383/2003 artikli 6 lõike 1 teise lõigu kohaselt lisama deklaratsiooni, milles ta nõustub katma ka kõik selle määruse artikli 9 ja vajaduse korral artikli 11 kohaselt kaupade tollikontrolli all hoidmisega kaasnevad kulud.

26 Et kõrvaldada ebameeldivusi seoses menetluse kestuse ja intellektuaalomandi õiguse omaniku poolt kantavate ladustamiskuludega, on määruses nr 1383/2003 ette nähtud võimalus korraldada lihtsustatud menetlus, mis võimaldab selle õiguse omanikul kokkuleppel kahtlusaluste kaupade deklarandi, valdaja või omanikuga taotleda nende kaupade hävitamist tollikontrolli all, ning seda, nagu tuleneb selle määruse põhjendusest 9, ilma kohustuseta algatada menetlus selle kindlaksmääramiseks, kas intellektuaalomandi õigust on rikutud siseriikliku õiguse alusel.

27 See, et on algatatud kõnealune lihtsustatud menetlus, mille ülevõtmine liikmesriikide õiguskordadesse on vabatahtlik, ei saa siiski võtta liikmesriikide ametivõimudelt õigust näha ette „karistus" määruse nr 1383/2003 artikli 18 mõttes, kuna nimetatud sätte kohaselt peavad liikmesriigid määrama kindlaks karistused selle määruse rikkumise eest.

28 Nagu nähtub määruse nr 1383/2003 põhjendusest 3, peab nimelt olema keelatud intellektuaalomandi õigust üldiselt rikkuva kauba sissevedu ühenduse tolliterritooriumile.

29 Nagu on ette nähtud määruse nr 1383/2003 artiklis 18 koosmõjus selle määruse põhjendusega 10, on liikmesriigid kohustatud kehtestama kõnealuse määruse rikkumise eest tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused.

30 Kuid vastupidi Schenkeri väidetele ei saa kaupade hävitamist kaubamärgiomaniku ning importija vahelise kokkuleppe alusel toimunud vabatahtliku menetluse tagajärjel kvalifitseerida karistusena, mille siseriiklik asutus määrab karistamise korra alusel, mille liikmesriigid on kohustatud kehtestama vastavalt määruse nr 1383/2003 artiklile 18.

31 Nagu märgivad õigustatult Tšehhi ja Soome valitsus, on samuti määruse nr 1383/2003 artikli 11 lõike 1 teises taandes otseselt ette nähtud, et enne hävitamist võetakse süstemaatiliselt kaubaproove, mis jäävad tolli hoiule sellistes tingimustes, et neid võib kasutada tõendusmaterjalina selle liikmesriigi kohtumenetluses, kus neid võidakse vajada.

32 Seoses sellega, millised tõendid on vajalikud, et tuvastada intellektuaalomandi õiguse rikkumine, tuleb lõpuks tõdeda, et vastavalt määruse nr 1383/2003 artiklile 10 kohaldatakse seda otsustades, kas intellektuaalomandi õigust on rikutud siseriikliku õiguse tähenduses, selles liikmesriigis kehtivaid õigusakte, mille territooriumil on kaup asetatud ühte selle määruse artikli 1 lõikes 1 osutatud olukorda.

33 Eeltoodut arvesse võttes tuleb esitatud küsimusele vastata, et kui intellektuaalomandi õiguse omaniku ja importija kokkuleppel on algatatud määruse nr 1383/2003 artiklis 11 ette nähtud lihtsustatud menetlus, ei kaota pädev siseriiklik ametiasutus õigust määrata sellise kauba ühenduse tolliterritooriumile importinud isikutele haldustrahv „karistusena" selle määruse artikli 18 tähenduses.

Kohtukulud

34 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Kui intellektuaalomandi õiguse omaniku ja importija kokkuleppel on algatatud nõukogu 22. juuli 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1383/2003 teatavate intellektuaalomandi õiguste rikkumises kahtlustatavate kaupade suhtes võetava tollimeetme ja kõnealuseid õigusi rikkuvaks tunnistatud kaupade suhtes võetavate meetmete

kohta artiklis 11 ette nähtud lihtsustatud menetlus, ei kaota pädev siseriiklik ametiasutus õigust määrata sellise kauba ühenduse tolliterritooriumile importinud isikutele haldustrahv „karistusena" selle määruse artikli 18 tähenduses.

Allkirjad